

Дарогі класіка...

Сёння спаўняецца 130 гадоў з дня нараджэння народнага песняра Беларусі Якуба Коласа

130-годдзю Якуба Коласа даводзіцца быць апошнім у чарадзе гучных сёлетніх літаратурных юбілеяў. Што, зрэшты, зусім не замінае коласаўскаму юбілею быць, бадай, самым маштабным і, так бы мовіць, самым разложыстым, як той над-нёманскі дуб, пра які Канстанцін Міхайлавіч пісаў: "Сілачом стаіць // Дуб разложысты, // І здалёк відаць // Пышны верх яго".

Іх вельмі шмат, коласавых дарог, у Беларусі і не толькі ў нашай краіне. А таму і святкуюць або адсвяткавалі ўжо юбілей класіка так шырока: і на яго малой радзіме на Стаўбцоўшчыне, дзе на мінулым тыдні ў мемарыяльных сядзібах, філіялах

Дзяржаўнага літаратурна-мемарыяльнага музея Якуба Коласа адгрымела рэспубліканскае свята паэзіі "О, Беларусь, ты сэрца і душа"; і на Пухавічыне, дзе любіў летаваць дзядзька Якуб; і ў Віцебску, дзе яго імя пачэсна носіць акадэмічны драматычны тэатр; і на Палесці, якое адыграла вызначальную ролю ў этнаграфіі і тапаніміцы Коласавай прозы; і, безумоўна, у Мінску, дзе ён, уласна кажучы, напоўніцу і рэалізаваўся як творца, грамадзянін і чалавек і дзе знайшоў свой вечны прытулак...

Цягамусягогэтагагода Мінск, безумоўна, быў эпіцэнтрам усіх мерапрыемстваў, прысвечаных 130-годдзю народнага песня-

ра. Не злічыць тых выстаў, якія ладзіліся ў музеях і галерэях сталіцы (адзін толькі Дзяржаўны літаратурна-мемарыяльны музей Якуба Коласа арганізаваў іх некалькі дзясяткаў), тых літаратурных сустрэч і навукова-практычных канферэнцый, якія праводзіліся ў бібліятэках ды адукацыйных, навуковых і музейных установах, тых вялікіх і дробных акцый кшталту конкурсаў сачыненняў і конкурсаў чытальнікаў, якія праходзілі або непасрэдна ў гонар Коласа, або з ледзь-прыхаванай думкай пра яго і яго спадчыну. Парадавалі і аўтары ды выдавецтвы цэлым россыпам новых навуковых, мемарыяльных і мастацкіх выданняў, прысвечаных народнаму паэту,

а найперш завяршэннем выдання навукова каментаванага Збору твораў класіка ў 20 тамах.

Гэтымі днямі адбываецца кульмінацыя ўсіх юбілейных урачыстасцей. Сёння дападножа помніку народнаму песняру на плошчы яго імя ў сталіцы будуць ускладзены сотні букетаў ад удзячных нашчадкаў. Учора з поспехам прайшла XXVII Міжнародная канферэнцыя "Якуб Колас. Чалавек. Эпоха. Час". А яшчэ за два дні да канферэнцыі ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі была зладжана літаратурна-асветніцкая акцыя "Народны настаўнік", у рамках якой былі прэзентаваны аднайменная кніжная выстава і віртуальны праект "Класікі сусветнай літаратуры Янка Купала і Якуб Колас". Вось бачыце, нашы дарогі класікі, цяпер вашы дарогі не цёмныя і не смутна строгія, але што праўда, то праўда: у інтэрнэце хто вашы звывы ўсе правярыць, хто вашы ходы абшуквае? Як праўда і тое, што дарога класіка — гэта заўсёды правяраная жыццём дарога.

Дарогі класіка...

◀◀◀ 9 стар.

Адкрываючы літаратурна-асветніцкую акцыю “Народны настаўнік”, першы намеснік дырэктара Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі Алена Даўгаполава паведаміла, што ў галоўнай скарбніцы краіны сёння вядзецца актыўная работа па пераводзе каштоўных друкаваных і рукапісных матэрыялаў са спадчыны нашых класікаў, якія захоўваюцца ў НББ, у лічбавую форму. Яна ж нагадала, што менавіта Якубу Коласу пяць гадоў назад была прысвечана першая віртуальная выстава, якую стварылі супрацоўнікі Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі, і сёлетні віртуальны праект “Класікі сусветнай літаратуры Янка Купала і Якуб Колас. Да 130-годдзя з дня нараджэння” (www.nlb.by) стаў лагічным працягам той ініцыятывы па папулярызацыі спадчыны нашых класікаў.

Падчас мерапрыемства таксама выступіў дырэктар Інстытута мовы і літаратуры імя Якуба Коласа і Янкі Купалы, філіяла ДНУ “Цэнтр даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры” Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, Аляксандр Лукашанец.

Выступае дырэктар Інстытута мовы і літаратуры імя Якуба Коласа і Янкі Купалы, філіяла ДНУ “Цэнтр даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры” Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, Аляксандр Лукашанец.

Акрамя таго, Васіліна Міцкевіч паведаміла, што ў музеі паэта, па сутнасці, падрыхтаваны энцыклапедычны даведнік “Асобы з акружэння Якуба Коласа”, які, магчыма, выйдзе ўжо сёлета. А яшчэ ў найбліжэйшых планах коласаўцаў — выданне мультымедычнага дыска па пэме “Новая зямля”.

Напрыканцы мерапрыемства супрацоўнікі інфармацыйна-аналітычнага аддзела па культуры і мастацтве Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі, які аб’яцалі, прэзентавалі свой віртуальны праект “Класікі сусветнай літаратуры Янка Купала і Якуб Колас. Да 130-годдзя з дня нараджэння”, пра што варта расказаць падрабязней.

друку, першых кніг аўтараў, некаторых асобных выданняў іх твораў, якія захоўваюцца ў фондах Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі. Для гэтага супрацоўнікамі НББ было алічбавана больш за 100 кніг Янкі Купалы і Якуба Коласа (паэтычныя зборнікі, паэмы, зборнікі апавяданняў, аповесці, п’есы, зборнікі твораў для дзяцей, кнігі з перакладамі, першыя зборы твораў, асобныя творы), што складае каля 30 тысяч старонак тэкставага матэрыялу. Акрамя таго, праект дазваляе карыстацца ўвясенне пра асобу і жыццядзейнасць Якуба Коласа і Янкі Купалы, асабліва мастацкага метаду кожнага з класікаў, іх уплыў на грамадства і беларускую культуру (музыку, выяўленчае мастацтва, тэатр), прысутнасць у віртуальнай беларуска-руска-англамоўнай прасторы.

Так, у першым раздзеле рэсурсу “Янка Купала і Якуб Колас: сучаснікі, папчэнікі, аднагодкі” аналізуецца творчыя стылі класікаў, параўноўваюцца мадэлі створаных імі літа-

нік вобразаў, у якіх рэальнасць ператваралася ў дзівоснасць рамантычнай красы. Купала таму менш за ўсё быў аўтабіяграфічны. У ім канцэнтравалася найперш духоўнае... Якуб Колас — мастак перш за ўсё біяграфічны, яго творчасць — малюнк, ім бачаныя, узрушэнні, ім перажытыя, паэтызацыя лёсу свайго ці людзей, блізкіх паэту, знаёмых; свет, асабіста ім бачаны і пачуты. Колас стварыў цэлы шэраг твораў рамантычнага характару. Але рамантычны свет Коласа — гэта свет не фантастычна-ўмоўных вобразаў, як звычайна ў Купалы, а выяўлены ў дакладных рэаліях і дэталях. Якуб Колас больш эпічны, больш зямны, чым Купала; ён надзвычай уважлівы да побыту людзей працы, іх штодзённых клопатаў, да асобных людскіх лёсаў...”

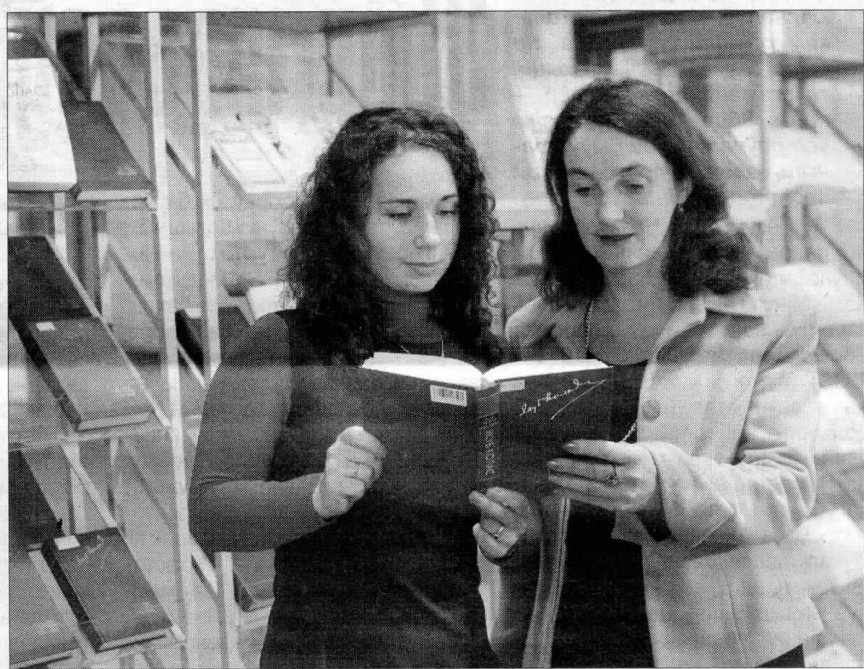
Змест другога раздзела “Янка Купала і Якуб Колас: летапіс жыцця і творчасці” прынцыпова пададзены ў выглядзе табліцы: злева ў храналагічным

пісьменніку Беларусі і гукзапісы іх асобных твораў у выкананні вядомых акцёраў. У прыватнасці, мы можам пачуць урывак верша Якуба Коласа “Савецкія дні” ў выкананні самога песняра і ўрывак з яго выступлення на вечары, прысвечаным яго 70-годдзю. З вядомых артыстаў Коласа дэкламуюць Генадзь Аўсяннікаў, Віктар Манаеў, Віктар Тарасаў і Марыя Захарэвіч.

У раздзеле “Спяваем песні і рамансы на словы класікаў” прадстаўлены музычныя творы на словы аўтараў, розныя па жанрах, змесце, тэматыцы, выканальніцкай манеры. Сярод выканаўцаў — народная артыстка Беларусі і СССР Ларыса Аляксандраўская, ансамблі “Песняры” і “Сябры”, Віктар Шалкевіч і іншыя.

У галерэі “Мастакі-ілюстратары твораў Янкі Купалы і Якуба Коласа” сабраны лепшыя высокамастацкія ўзоры кніжнай графікі, створаныя беларускімі мастакамі, якія афармлялі кнігі класікаў.

У цэлым жа мастацтва кніжнага афармлення твораў Янкі Купалы і Якуба Коласа прадстаўлена ў гэтым раздзеле імёнамі звыш 50 беларускіх мастакоў.

Нашчадкі класіка — праўнучка Канстанціна Міхайлавіча галоўны захавальнік фондаў Дзяржаўнага літаратурна-мемарыяльнага музея Якуба Коласа Васіліна Міцкевіч і ўнучка народнага паэта супрацоўніца Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі Вера Міцкевіч.

класіка ў 20 тамах (інтэрв’ю з Тэрэсай Станіславаўнай чытайце на наступных старонках).

Галоўны захавальнік фондаў Дзяржаўнага літаратурна-мемарыяльнага музея Якуба Коласа праўнучка народнага песняра Васіліна Міцкевіч запрасіла ўсіх на юбілейную выставу ў музей паэта, дзе прадстаўлены рэдкія матэрыялы з яго асабістага архіва на тэму “Як Якуб Колас святкаваў свае дні нараджэння”. У прыватнасці, у экспазіцыі можна ўбачыць лісты і паштоўкі да Якуба Коласа з віншаваннямі ад яго родных і знаёмых, вядомых дзяржаўных дзеячаў і дыпламатаў, калег-пісьменнікаў і акадэмікаў. Цікава, дарэчы, што апошняй таксама намагаліся надаць сваім віншаванням, няхай не заўсёды зграбную, але ўсё ж такі паэтычную форму. Тут жа ўвазе наведвальнікаў прапануюцца кнігі з дарчымі подпісамі, матэрыяльныя падарункі і, безумоўна, лісты народнага песняра ў адказ сваім прыхільнікам.

На юбілейнай кніжнай выставе ў НББ — кнігі, кнігі, кнігі... І ўсе яны належаць першу аднаго чалавека — народнага песняра Якуба Коласа.

Гэты рэсурс быў створаны найперш для таго, каб забяспечыць аддаленым карыстальнікам доступ да поўных тэкстаў першакрыніц: першых твораў Янкі Купалы і Якуба Коласа, змешчаных у перыядычным

ратурных сусветаў, прасочваюцца кропкі іх судакранання. У прыватнасці, там адзначаецца: “Паэтычны свет Янкі Купалы — перш за ўсё прадукт яго творчай фантазіі. Янка Купала — мастак-творца, ствараль-

парадку прасочваюцца падзеі ў жыцці Івана Дамінікавіча, справа — такім жа чынам падзеі ў жыцці Канстанціна Міхайлавіча. Карыстальнік атрымлівае выдатную магчымасць параўнаць біяграфіі двух твораў, суаднесці тое, што адбывалася ў жыцці аднаго песняра, з тым, што было непасрэдна ў гэты ж час з другім. Гэта тычыцца і першых публікацый, і выхадаў асобных зборнікаў, і тэатральных пастацовак, і ўдзелу ў грамадскім дыпалітым жыцці і г.д.

Раздзел “Чытаем Купала і Коласа разам” можна лічыць асноўным. Напрыклад, што тычыцца Коласа, у фармаце PDF тут падаюцца тэксты першых твораў паэта, надрукаваных у газетах “Наша доля” і “Наша ніва”, а таксама “Другога чытання для дзяцей беларусаў” (1909) і зборніка “Песні жалбы” (1910). Тэксты твораў пазнейшых перыядаў размешчаны па рубрыках: “Беларускі народ у творах Якуба Коласа”, “Вялікая Айчынная вайна ў творчасці Якуба Коласа”, “Творы Якуба Коласа, прысвечаныя жанчыне, маці, каханню”, “Тэма любові да роднай мовы ў творчасці Якуба Коласа” і інш. Тут жа змешчаны і ёмісты літаратурна-разнаўчыя артыкулы.

Для раздзела “Слухаем Купала і Коласа” алічбаваны гукзапісы з галасамі народных

Раздзел “Выслоўі, выказванні, афарызмы беларускіх песняроў” — гэта 127 літаратурных ідыём, размешчаных па 21 тэматычнай рубрыцы: “Гонар, годнасць чалавека, народа”; “Доля, лёс чалавека, грамадства, прадвызначанасць жыццёвага шляху”; “Шчасце, каханне, вера, вернасць, любоў”; “Жанчына — жонка, жанчына — маці, яе роля ў сям’і, у грамадстве”; “Дзяцінства, вучоба і выхаванне маладога пакалення, веды і вопыт, асоба настаўніка, выхавальніка”; “Чалавек, яго існасць, вартасць, значнасць, месца на зямлі”, “Памяць чалавека, памяць пакаленняў”, “Мінулае, спадчынасць і спадчына” і інш. Гэты раздзел асабліва ярка сведчыць пра выразнасць, вобразнасць і багацце мовы народных пісьменнікаў, усебаковасць іх інтарэсаў, захапленне роднай прыродай, патрыятызм.

Нарэшце, у раздзеле “Купала і Колас у прасторы інтэрнэту” можна знайсці вялікае мноства спасылкаў на іншыя рэсурсы з інфармацыяй пра нашых класікаў і іх тэкстамі, у тым ліку на рускай і англійскай мовах.

Дарогі, вечныя дарогі!

Мікола ЧЭМЕР.
gilevitch@ng-press.by
Фота аўтара
і Алега ІГНАТОВІЧА.